

Homiliae in Job

361 Κεφ. Α', β'. Καὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖνος ἀληθινός, ἄμεμπτος, δίκαιος, θεοσεβής, ἀπεχόμενος ἀπὸ παντὸς πονηροῦ πράγματος. Οἱ γὰρ φαῦλοι ἄνθρωποι ψευδεῖς, ὡς περ οἱ ζωγραφούμενοι τὸν Θεόν. Τὸν Θεὸν φοβοῦ, τὰς ἐντολὰς φύλαττε, ὅτι τοῦτο πᾶς ἄνθρωπος. Ἄμεμπτος, ἐπειδὴ δίκαιος. Θεοσεβής, 362 βίος γὰρ καλὸς τὸν Θεὸν ἐπιγινῶναι ποιεῖ, καὶ ἡ τοῦ Θεοῦ γινῶσις τοῦ βίου γίνεται φυλακὴ. ι', ιζ' Πῦρ ἔπεσεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ κατέκαυσε τὰ πρόβατα... Καὶ ἐκύκλωσαν τὰς καμήλους, καὶ ἠχμαλώτευσαν αὐτάς ... Τὰς μὲν καμήλους πεποίηκε γενέσθαι ὑπὸ τοὺς ἵππεῖς· τὰς ὀνάδας καὶ τοὺς βόας, τοὺς ἀροτριῶντας καὶ τὴν γῆν ἐργαζομένους, πεποίηκε γενέσθαι ὑπὸ τοὺς αἰχμαλωτίζοντας· τὰ πρόβατα δὲ ἐμίσησεν, διὰ τοῦτο πῦρ κατήγαγεν ἐξ οὐρανοῦ ἐπὶ τὰ πρόβατα ... Κεφ. Β', θ'. Χρόνου δὲ πολλοῦ προβεβηκότος, εἶπεν αὐτῷ ἡ γυνὴ αὐτοῦ. Ὅρα τὸ κακοῦργον, ὅτε πολὺς διήλθε χρόνος, τότε ἐπιτίθεται· τότε γὰρ μάλιστα τὰ τῆς ἐλπίδος ἐλέγχεται, τότε μάλιστα τὰ τῆς δυνάμεως ἐξασθενεῖ. Διπλᾶ τε τῷ Ἰὼβ τὰ τῆς ἀσθενείας ἦν· αὐτὸς τε γὰρ ἀσθενέστερος γέγονε τῷ μήκει τοῦ χρόνου, καὶ ἡ ἐλπίς μᾶλλον ἀπέγνωστο. Κεφ. Ζ', α'. Πότερον οὐχὶ πειρατήριον ὁ βίος ἀνθρώπου ἐπὶ τῆς γῆς, ὡς περ μισθίου ἀθημερινοῦ ἢ ζωῆ αὐτοῦ; Δίκην μισθωτοῦ, ἅπαντες περὶ τὴν ἑαυτῶν πονοῦνται ζωὴν· ἄλλως γὰρ γεωργὸς συλλέγει τροφήν, καὶ ἄλλως ὁ τὴν βάνανσον μετῶν τέχνην, καὶ οἱ ἐν ἀξιώματι ἐτέρως. 363 Ἔστι δὲ ὅλως οὐδεὶς, ὃς οὐ τῶν ἀναγκαίων φροντίζει. Κεφ. Ι', η'. Αἱ χεῖρές σου ἔπλασαν με, καὶ ἐποίησάν με. Πέπλασται μὲν τὸ σῶμα ἐξ ὑποκειμένου τῆς γῆς, ἥτοι τῆς γυναικός· πεποιήται δὲ ἡ ψυχὴ, μὴ προϋποκειμένου τινός, ὡς γὰρ ἀσώματος καὶ ἀμέριστος. Ἰκετεύω δὲ μνησθῆναι καὶ τοῦ τῆς φύσεως εὐτελοῦς καὶ ὀλιγοχρονίου. Κεφ. ΙΒ', ε'. Εἰς χρόνον γὰρ τακτὸν ἦτοί μοι πεσεῖν ὑπὸ ἄλλων. Ἐνταῦθα οἱ τὴν εἰμαρμένην δοξάζοντες, φασὶν ὅτι ἰδοὺ ἡ γραφὴ λέγει ὅτι εἴμαρτο αὐτῷ παθεῖν. Ἄλλ' οὐ τοῦτο ἡ γραφὴ λέγει, μὴ γένοιτο! οὐ γὰρ ὑπὸ ἀνάγκην τὰ ἡμέτερα· ἀλλ' ὅτι πάντα ἐν μέτρῳ διοικεῖ τὰ καθ' ἡμᾶς ὁ Θεὸς τοῖς τῆς αὐτοῦ προνοίας λόγοις, οἷδε καὶ μέχρι πόσου συμφερόντως δεῖ πάσχειν ἡμᾶς, καὶ κατὰ μέτρον ἐπάγει τοὺς πειρασμούς. Τοῦτο δὲ εἶπεν ὁ Ἰὼβ, ἵνα τὸ κρίμα τῷ Θεῷ παράσχη, μονονουχὶ λέγων· Μὴ γελάσθωσαν οἱ δίκαιοι πάσχοντες· ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ πάσχουσιν, ἐφ' ὅσον ὁ Θεὸς βούλεται. Κεφ. ΙΓ', α'. Ἴδου ταῦτα ἑώρακέν μου ὁ ὀφθαλμὸς, καὶ ἀκήκοέν μου τὸ οὖς, καὶ οἶδα ὅσα καὶ ὑμεῖς ἐπίστασθε, καὶ οὐκ ἀσυνετώ τερός εἰμι ὑμῶν. Καὶ εἰ τῇ ἡλικίᾳ ἐλάττων ὑμῶν εἶναι δοκῶ, ἀλλὰ κατ' οὐδὲν εἰς σύνεσιν λείπομαι, 364 καὶ οὐχ ἠκιστα εἰς τὴν τῶν θείων εἴδησιν, καὶ οὐδὲν ὑμῶν εἰμι καταδεέστερος. κη'. Ὁ παλαιούται ἴσα ἀσκῶ, ἢ ὡς περ ἱμάτιον σητόβρωτον. Οὐ κατὰ βούλησιν τὴν ἑαυτοῦ ταῦτα λέγει, ἀλλὰ πρὸς τὸ ὑποτιθέμενον, ὅτι πᾶς θλιβόμενος ἀμαρτῶν ταῦτα ὑφίσταται. Κεφ. ΙΔ', α'. Ἦ ὡς περ ἄνθος ἀνθῆσαν ἐξέπεσεν· ἀπέδρα δὲ ὡς περ σκιά, καὶ οὐ μὴ στη. Καὶ σκιάς δίκην, παρελθὼν τὸν βίον, οὐδὲ μνημόσυνόν τι τοῖς ζῶσιν ἀφήσιν. Τὴν τῶν ἀνθρώπων πρόνοιαν ἐνταῦθα σαφηνίζει· οὐχ ὡς εἰκαίως καὶ ἔτυχεν ἐν τῷ βίῳ παραμένοντα, ἀλλ' ἐκ ῥήσεως Θεοῦ, οὐχ ὑπερβαίνοντος τὸν παρ' αὐτοῦ τεταγμένον βίον. Ταῦτα δὲ οὐχ ὡς εἰμαρμένης κρατούσης λεκτέον, ἀλλ' ὡς τοῦ θελήματος τοῦ Θεοῦ ὄροις καὶ μέτροις ἕκαστα διαταξαμένου. Κεφ. ΙΕ', ζ', η'. Τί γάρ; μὴ πρῶτος ἀνθρώπων ἐγεννήθη; ἢ πρὸ θινῶν ἐπάγη; ἢ σύνταγμα Κυρίου ἀκήκοας; Ἄντι τοῦ· μὴ πρὸ πάντων ἀνθρώπων ὑπέστης, καὶ ἄχρι τοῦ νῦν διατείνεις τὸν βίον, πλειόνων πραγμάτων πεῖραν ἔσχηκας παρὰ τοὺς ὁμοφυεῖς. –Θεοδωτίων· Ἰνα ἐσ τὴν ὀψιλήν τὸπος καὶ δύσβατος, ἥτοι ψαμμώδης. –Ὁ Ἑβραῖος· Συνελήφθης. –Θῆνας ἐκεῖ λέγει τοὺς βουνοὺς, ἵνα εἴπῃ, μὴ τὰ πρὸ τῆς κτίσεως ἐπίστασαι. Κεφ. Ι', ιη', ιθ'. Γῆς, μὴ ἐπικαλύψῃς ἐφ' αἶματι τῆς σαρκός μου, μηδὲ εἴη τόπος τῇ κραυγῇ μου· καὶ νῦν ἰδοὺ

ἐν οὐρανοῖς ὁ μάρτυς μου, ὁ δὲ συνίστωρ μου ἐν ὑψίστοις. Ἀπορούμενος πρὸς τὴν γῆν διαλέγεται, 365 καὶ εἰς συμπάθειαν ἐκκαλούμενος λέγει ῥήματα, ἃ καὶ εὐκτικῶς εἴρηται. Λέγει δέ· Μὴ σιωπήσης, ὦ γῆ, τὰ κατ' ἐμέ, μηδὲ συγκρύψης τὸ ἀδίκως ἐκχεόμενον αἷμα ἐκ τῆς σαρκός μου διὰ τῶν ἰχώρων· μηδὲ στῆ ἐν τόπῳ καὶ ἀποκρυβῆ, μηδὲ εἰς λήθην ἔλθῃ τὰ κατὰ τοὺς ἐμούς ὀδυρμούς· πολλοὶ δὲ, φησὶν, οἰκοδομήθωσαν διὰ τῶν ἐμῶν πειρασμῶν. Ἡ μὴ γῆ κρύψῃ μου τὸ αἷμα, ἀλλ' ἐκ καλέσεται τὸν Θεὸν εἰς ἐκδικίαν, αὐτοὺς τοῦ σώματος τοὺς ἰχώρας ἔχουσα μάρτυρας. Καὶ ὁ ἀὴρ μὴ ἐπισχοίῃ μου τὴν κραυγὴν, ἀλλ' εἰς οὐρανοὺς φθάσει τῆς φωνῆς ὁ τόνος, ἵνα ὁ Θεὸς τῶν γινομένων κακῶν ἐκδικῶς καταστάς, καὶ τοὺς αἰτίους ἀμυνόμενος, οὕτω γοῦν ἅπασιν δείξῃ τῶν ἐμοὶ βεβιωμένων τὸ ἄμεμπτον. Τὸ δέ· Ἰδοὺ ἐν οὐρανοῖς ὁ μάρτυς μου, καθαρωτάτης ἐστὶ συνειδήσεως. Κεφ. ΙΘ', γ'. Γνώτε μόνον ὅτι ὁ Κύριος ἐποίησε με οὕτως. Εἰς φόβον αὐτοὺς καταφέρει, οἰονεὶ λέγων· Μὴ οὕτως ἐπεμβαίνετε μοι κάμνοντι, μηδὲ ὑμεῖς τοῖς αὐτοῖς περιπέσητε, τὴν αὐτὴν ἔχοντες φύσιν. δ', ε'. Ναὶ δὴ ἐπ' ἀληθείας ἐγὼ ἐπλανήθην· παρ' ἐμοὶ δὲ ἀυλίζεται πλάνος, λαλῆσαι ῥήματα ἃ οὐκ ἔδει, τὰ δὲ ῥήματά μου πλαναῖται, καὶ οὐκ ἐπὶ καιροῦ. – Ἐὰ δὲ ὅτι ἐπ' ἐμοὶ μεγαλύνεσθε, ἐνάλλεσθε δέ μοι ὄνειδει. Δεδόσθω, φησὶν, καθ' ὑπόθεσιν ὅτι πεπλάνημαι. Παρ' ἐμοὶ δὲ ἀυλίζεται πλάνος· πλάνος ὁ διάβολός ἐστιν. Τίς ὑμῖν, φησὶν, ἐκ τούτου βλάβη, ποία δὲ ἀνάγκη κρίνειν ὡς ἀσεβῆ, καὶ ἐπεμβαίνειν πάσχοντι; δέον συγγινώσκειν ὑπὸ ἀληθόνων φθεγγομένων. – Εἰ καὶ τοιαῦτα ἐπεποιήκειν οἷα οὐκ ἔδει, 366 ἄρ' οὖν ἐχρῆν ὑμᾶς οὕτω μοι ὀνειδίζειν; – Καὶ δέον με, φησὶ, πάλαι εὐσεβείας ἐπιμελούμενον, νῦν τὴν ἐκ τῶν ἔργων ἔχειν παρ' ῥησίαν. Τοῦτο μὲν οὐ πεποίηκα, κρίνομαι δὲ ὡς πλάνος. Ἐπιβάλλει καὶ ὧδε· ζ'. Γνώτε οὖν ὅτι ὁ Κύριός ἐστιν ὁ ταραξίας· ὀχύρωμα δὲ αὐτοῦ ἐπ' ἐμέ ὑψώσεν. Ἰδοὺ γελῶ ὀνειδίζει, οὐ λαλήσω. Κεκράξομαι, καὶ οὐδαμοῦ κρίμα. Διαλογίζεσθε, φησὶν· οὐκ ἀπὸ σκοποῦ ἀλλ' γύνομαι, καθάπερ τειχίῳ τινὶ τοῖς δεινοῖς κυκλοῦμενος. Λέγω, φησὶν, μετὰ ἀληθείας, ὡς ἔχει τὰ κατ' ἐμέ, καὶ οὐ παραδέχεσθε τοὺς λόγους. Τὸ γὰρ ἐν ὀνειδίει, ἵνα εἴπῃ τὰ πράγματα. Τὸ δὲ οὐ λαλήσω, ἀντὶ τοῦ· διὰ τὸ ἀντιλέγειν μοι ὑμᾶς δοκῶ μηδὲν εἶρη κένοι. – Εἰ δὲ καὶ πρὸς τὸν Θεὸν βοήσω, εἰς φανερόν ἅπασιν ἐνέγκαι τὰ κατ' ἐμέ, οὐ τυγχάνω τῆς ἰκεσίας. Οὐδεὶς ἀκούει, οὐ δεῖς δικάζει, οὐδένα βλέπω, οὐκ ἔχω ποῖ ἀπελθεῖν. Ταῦτα ἐλεῆσαι οὐ χρῆ; – Τοι γαρ οὖν ἀφήσητε, οὕτως ἀκρίτως μου κατῆγοροῦντες, μήποτε Θεὸς εἰς κρίσιν κασταστήσῃ, εἰς πράξεσθαι ὑμῖν δίκην ἀλόγου θρασύτητος. – Οὐ γὰρ ἀνεύθυνα, φησὶ, τὰ τοιαῦτα καταλιμπάνει Θεός. Ἔσεσθαι γὰρ φησὶν, εἴτε κινήθῃ καθ' ὑμῶν, ὡς ἀνονήτως ὑμῖν ἐμφαίνεται ἢ ἐπὶ γνώσει τοῦ καλοῦ οἴησις, καὶ ἢ ἐπὶ τοῖς προσοῦσιν ἄδεια. – Α. Σ. Τί φατε [ὅτι] ἐν πονηρίᾳ ὦν ταῦτα πάσχω, καὶ ὑμεῖς τὰ αὐτὰ φοβεῖσθαι ὀφείλετε. – Ἐσπεύσατε ἂν, φησὶ, τότε καίτοι πραγμάτων μαρτυρούντων ἐν λόγοις· ἐν λόγοις οὖν λάβεσθε ὡς ἂν μηδὲ ὑπὸ τῆς ἀληθείας ψηφίσασθαι ἀνεύθυνον. – Ὁ γοῦν ἑβραῖος καὶ ἀμάρτημα λόγου ἔχει. Κεφ. Κ', ι'. Τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ ὀλέσαισαν ἤττονες, αἱ δὲ χεῖρες αὐτοῦ πυρσεύσαισαν ὀδύνας. 367 Καὶ οἱ πρότερον, φησὶν, ὑποδεέστεροι, τῶν τοῦ παρανόμου παιδῶν καθέξουσι. ιε'. Πλοῦτος ἀδίκως συναγόμενος ἐξέμεθήσεται, ἐξ οἰκίας αὐτοῦ ἐξελεύσει αὐτὸν ἄγγελος. Πάντα μὲν ὁ ἀσεβὴς πράττει ὥστε τὰ ἀλλότρια λαβεῖν, καὶ πρὸς τοῦτον βλέπει τὸν σκοπὸν τὰ γενόμενα· ἐπειδὰν δὲ ἐγκράτης τῶν ὄλων δόξῃ, τότε αὐτὸν εἰς ἐτέρους με ταφερόμενον ὄψεται. ιη'. Ὡσπερ στρεῖφνος ἀμάσητος, ἀκατάποτος. Οἱ λόγοι καὶ τὰ δόγματα [ἀσεβοῦς] στρίφνα καὶ νόσκα, οὐδὲν γὰρ ἔχει γλυκὺ ἐκεῖνα, τὰ κατὰ τοῦ Θεοῦ γινόμενα. κβ'. Ὅταν δὲ δοκῇ ἤδη πεπληρωσθαι, θλιβήσεται, πᾶσα δὲ ἀνάγκη ἐπ' αὐτὸν ἐπελεύσεται. Ταῦτά φησὶν· Ἐνεκα τῆς αἰτίας, ἀπόλλυνται τὰ κτηθέντα, καὶ εἰς προγόνους οὐ παραπέμπεται. κγ'. Ἐπαποστείλει ἐπ' αὐτὸν θυμὸν ὀργῆς, νίψαι ἐπ' αὐτὸν ὀδύνας. Ἀντὶ τοῦ, ἐκ Θεοῦ καὶ ἐξ οὐρανοῦ ὑποστήσεται δεινά· ταῦτα δὲ ἔφη, ἐπειδὴ ὁ Ἰωβ

φήσας ὑπὸ Θεοῦ πεπλήχθαι, ἐμνημόνευσε καὶ ὡς ὑπὸ ἀνθρώπων ἠδικημένος· κατασκευάζει οὖν ὅτι πάντα δι' ἁμαρτίας ἐπ' αὐτὸν ἐπηνέχθη. κε'. Ἄστρα δὲ ἐν διαίταις αὐτοῦ περιπατήσασαν. ... Ἐν ἀγνοίᾳ γὰρ εἰσιν· ἐξέβαλον γὰρ τὸ φῶς ἀφ' ἑαυτῶν οἷς ἔλεγεν· Ἐγὼ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου. κ'. Κατέδεται αὐτὸν πῦρ ἄκαυστον. Κατὰ δὲ τὸ κρυπτόμενον, ἄκαυστον πῦρ 368 ἐστίν, ἦτοι τὸ κατὰ συνείδησιν, ἢ καὶ τὸ ἀποκείμενον ἐν τοῖς μέλλουσιν δικαιοτηρίοις. Καὶ ὡς ὑπὸ πυρὸς, φησὶν, ἀναλωθήσεται, ἵνα εἴπῃ· Οὐδὲ ταφῆς ἀξιοῦται. κθ'. Αὕτη ἡ μερίς ἀνθρώπου ἀσεβοῦς παρὰ Κυρίου, καὶ κτῆμα ὑπαρχόντων αὐτῷ παρὰ τοῦ ἐπισκόπου. Καθ' ἣν ἡ θεία κατ' αὐτοῦ κινεῖται δίκη· εἴτε τοῦ ἐκ περιτομῆς διὰ Χριστὸν εἰς Θεὸν ἀσεβήσαντος, εἴτε τοῦ παραδόξου, εἴθ' ὅπως ποτὲ ἀσεβοῦς, αὐτῷ μερίς ἐστίν ἢ δηλοῦ μένη. –Μάνθανε τίς ἐπίσκοπος ἐνθάδε ὠνομάσθη· ὅτι Θεὸς ἐπίσκοπος εἴρηται, καὶ οἱ ἐπίσκοποι ἐκείνου τὴν εἰκόνα παντὶ τῷ τρόπῳ φιλοτιμοῦνται, οἱ καλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, φορεῖν. Καὶ ὡς περὶ ὁ μιμησάμενος εἰκόνα βασιλικήν, τιμᾶται ἐπὶ τῷ καλῶς αὐτὴν μιμήσασθαι· τιμᾶται δὲ καὶ ἐπὶ τῷ αὐτὴν κεκοσμηκέναι· οὕτως μακάριος ἐπίσκοπος ὁ νοήσας τὸν ἀληθινὸν ἐπίσκοπον, καὶ ζηλῶν αὐτὸν, καὶ γινόμενος ὡς ἐν ἀνθρώποις Θεὸς, ἢ ὁ ἔχων ἐπίσκοπον τὸν ποιοῦντα αὐτὸν ἀληθῶς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπίσκοπον, ᾧ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. Κεφ. ΚΑ', ια', ιβ'. Τὰ δὲ παιδία αὐτῶν προσπαίζουσι, ἀναλαμβάνοντες ψαλτήριον καὶ κιθάραν, καὶ εὐφραίνονται φωνῇ ψαλμοῦ. Ἴδου καὶ τὰ μωρὰ παιδία αὐτῶν ἑαυτοῖς προσπαίζονται. Λέγουσι γὰρ αὐτοὶ ψαλμοὺς Οὐαλεντινοῦ καὶ ὠδὰς Βασιλείδου, καὶ τοιαῦτά τινα φθέγγονται, εὐφραίνόμενοι φωνῇ ψαλμοῦ. 369 Κεφ. ΚΒ', β'. Πότερον οὐχὶ ὁ Κύριός ἐστιν ὁ διδάσκων σύνεσιν καὶ ἐπιστήμην; Ἴδωμεν τί φησὶν ὁ Ἐλιφάζ πρὸς τὸν δίκαιον· Πότερον κτλ ... Τοῦτο τοῦ Ἰώβ εἰς ρηκότος, συντρέχει τῷ λόγῳ καὶ ὁ Ἐλιφάζ, καὶ φησὶν· Οἶδα κάγω ὅτι τοὺς λόγους, δι' ὧν ὁ μὲν τις ὦν ἀσεβῆς εὐθνεῖται, ὁ δὲ κολάζεται, ὁ μόνος σοφὸς οἶδε Θεός· οἶδα δὲ καὶ τοῦτο ὅτι Θεὸς μὲν, ὡς καὶ αὐτὸς ἔφη, τῶν ἀγαθῶν ἐστὶ δότηρ· ἡ δὲ κακία τὰς κολάσεις δίδωσιν. –Ἵγιές τὸ δόγμα ... – Ἐπιστήμη, ἢ περιοχὴ τῶν ὠσαύτως ἐχόντων θεωρία, σύνεσις δὲ ἢ διάκρισις. ε'. Πότερον οὐχ ἡ κακία σου ἐστὶ πολλή, ἀναρίθμητοι δέ σου εἰσὶν αἱ ἁμαρτίαι; Εἰκότως οὖν φημί οὐχ ἀπλῶς γεγονέναι σε ἄδικον, ἐπεὶ πάσχεις τοιαῦτα, οἷα οὐδεὶς τῶν κακῶν, ἀλλ' ἐν τούτοις γεγεννησθαι, δηλονότι πλείονα κακίαν [τῶν κακῶν] ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἐσχηκέναι. Κακία ἐστὶν ἐν τῇ ψυχῇ κακὴ ἔξις, οἷον λύπης, ὀργῆς, καὶ ἐπιθυμία ἀπρεπῆς· ἁμαρτία δὲ ἡ ἐνέργεια· διὸ πρῶτον εἶπεν τὴν κακίαν, εἶτα τὴν ἁμαρτίαν, τὴν μὲν πολλὴν, τὰς δὲ ἀναριθμήτους. Πάνυ πολλοὺς ὀρῶ ἁμαρτωλοὺς, καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τηλικούτοις περιπέπτωκεν οἷος σύ. 370 Εἰκὸς γὰρ, διὰ τὸ ἀναριθμητόν σου τῶν ἁμαρτημάτων καὶ τὸ πλῆθος σου τῶν πταισμάτων, ταῦτά σοι ἐπεληλυθέναι. Ἦνεχύραζες δὲ τοὺς ἀδελφούς σου διακενῆς· ἀμφίαισιν δὲ γυμνῶν ἀφείλου. Πρόσχωμεν, οἱ τοκογλύφοι· μήποτε ἐνεχυράζωμεν διακενῆς. Ὠφέλιμα τὰ ῥήματα, κατὰ τοῦτο ἐστὶ τὸ λέγειν κατὰ λόγον ἁμαρτήματα ἀληθῶς, ψεκτῶς γινομένων ἐν ἀνθρώποις. Ὑπολαμβάνει τοῦτο ὁ Ἐλίφας περὶ τοῦ Ἰώβ, ἐπειδὴ ἤδει αὐτὸν πλούσιον, καὶ ὑπόπτεισεν ἀπὸ τοιούτων τινῶν πόρων πλουτεῖν αὐτόν· διὸ φησὶν· Ἦνεχύραζες διακενῆς, τουτέστιν μηδὲν ἐποφειλόμενος. –Εἰ δὲ ἐδάναισα, καὶ μὴ πιστεύων τῷ δανεισαμένῳ, ἔλαβον ἐνήχυρον ἀξιοχρεῶν πρὸς ὃ ἔχρησα, ἔλαβον ἐνήχυρον, οὐ διακενῆς δέ. Εἰ μέντοι, συκοφαντῶν αὐτόν, καὶ λέγων ὀφείλει μοι μὴ δυναμένον ἀποδοῦναι, ἀπαιτῶ καὶ λαμβάνω, ἐνήχυρον [λαμβάνω] διακενῆς. Προσεπιτείνει δὲ πάλιν, ἄλλην αὐτοῦ ἁμαρτίαν οἰόμενος γεγονέναι. Ἔστι ποτὲ λαβεῖν ἀμφιάσματα, οὐ τοῦ γυμνοῦ, ἀλλὰ πλουσίου, ἔχοντος ἕτερα ἀποκείμενα ἐνδύματα πολλὰ λαβεῖν, τρία δὲ ὧν τῶν πολλῶν ἐκεῖ ἔλαβον ἀμφίαισιν· ἄλλα γυμνοῦ, ἄλλα πλουσίου. Ἐὰν μέντοι γε χιτῶνα ἔχη τις ἕνα, καὶ τοῦτον τὸν χιτῶνα, προφάσει τοῦ ἀπαιτεῖν τὸ ἐμὸν, ἐκδύσω, μὴ ἐλεήσας ἐκείνον τὸν γυμνὸν, ἀμφίαισιν

τοῦ γυμνοῦ ἀφειλόμην. Πολλὰ δὲ τοιαῦτα ἐν ἡμῖν γίνεται, ὅταν δανειζώμεν, ὅταν πρὸς ὀφειλέτας ἐρχώμεθα· πολλάκις ὀφειλέτης ἡμῶν εἰς ὑπερβολὴν πέ νεται, μὴ δυνάμενος ἀποδοῦναι· καὶ ἡμεῖς τὰ σπλάγχνα ἡμῶν ἀποκλείσαντες, ἀνελεεῖς καὶ ὤμοι γινόμεθα, μὴ βλέποντες ὅτι γυ ναῖκα τρέφει καὶ τέκνα, καὶ μόλις τρέφεται 371 ἀπὸ τῶν ποριζομένων αὐτῷ ὀλίγων ὀβολῶν· ἀπαιτοῦμεν πικρῶς, ἔσθ' ὅτε καὶ περισσὰ ἔχοντες παρ' ἑαυτοῖς. Τοιαῦτα γίνεται ἐν ταῖς πικραῖς ἀπαιτή σεσιν, ἐνίοτε αὐτὸν τὸν ψωμὸν ἔχει τις ἓνα, κἂν μὴ ἔχη ἄρτον ὀλόκληρον, ἀφαιροῦμεν ἀπ' αὐτοῦ, λέγοντες· ἀλλ' ὀφείλεις. Ταῦτα οὖν λέγει, ἐγκαλῶν τῷ Ἰωβ, ὅτι ἀμφίαισιν γυμνῶν ἀφείλεν. ζ'-θ'. Οὐδὲ ὕδωρ διψῶντας ἐπότισας, ἀλλὰ πεινῶντων ἐστέρησας ψωμόν· Ἐθαύμασας δὲ τινων πρόσωπον, ὤκισας δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Χήρας δὲ ἐξαπέστειλας κενὰς, ὄρφα νοὺς δὲ ἐκάκωσας. Οὐκοῦν οὐ μόνον τὸ ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ εὐεργετεῖν ὑπεύθυνον· ἐπισημαίνει δὲ μέχρι τοσοῦτου εὐεργεσίας ἐκτείνειν ὀφεί λομεν, ὅποτε ὑπεύθυνον τὸ μὴ ποτίσαι δι ψῶντας. Ὡσπερ οὖν διὰ τὸ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος μισθὸν λαμβάνομεν, πολλὴν μέντοι ἀπηνίαν τοῦ Ἰωβ καταψηφίζεται, ὡς μηδὲ ὕδωρ τὴν ἀδάπανον χάριν παρέχοντος, καὶ τὸ μῆζον κακὸν, τῷ διψῶντι. Ἀλλὰ πεινῶντων ἐστέρησας ψωμόν. Τί λέγω, φησὶν, ὅτι οὐ παρέσχες τῷ δεο μένω; ὅποτε καὶ τὴν μικρὰν παραμυθίαν τοῦ ἄρτου παρὰ τοῦ πεινῶντος ἀφείλου· ψωμὸν γὰρ λέγει τὸ τμήμα τοῦ ἄρτου, ὡσπερ καὶ ἐν τῇ Ῥουθ κεῖται· Βάψαι τὸν ψωμόν σου ἐν τῷ ὄξει. Ἐθαύμασας δὲ τινων πρόσωπον. Τουτέστι καὶ τὰς κρίσεις οὐ δικαίως, οὐδὲ ἀπαθῶς, ἀλλ' ἀνθρωποπαρέσκως ἐποίησας, προσωπολήπτης γὰρ γέγονας· καὶ δικάζων οὐς μὲν ἐξῆρες, οὐς δὲ ἐταπείνους, τοὺς μὲν ταπεινοὺς βιαζόμενος, τοὺς δὲ ἐν δυναστεί αις θαυμάζων καὶ τιμῶν. Ὡκισας δὲ τοὺς ἐπὶ τῆς γῆς. Τινὰ δὲ τῶν ἀντιγράφων ἀντὶ τοῦ ὤκισας ἐκοίμησας ἔχει· ἴνα εἴπη καὶ αὐτὴν τῶν πτωχῶν τὴν στρωμνὴν ἀφείλου, ὡς ἐπὶ τοῦ 372 ἐδάφους αὐτοὺς ἐξ ἀνάγκης κοιμᾶσθαι, μὴ δὲν ἔχοντας ὑπεστορεσμένον ... Χήρας δὲ ἐξαπέστειλας. Ἡ τῶν προσόντων αὐτὰς ἐγύμνωσας, ἢ μᾶλλον προσελθούσαις καὶ ἐλεημοσύνην ζη τούσαις οὐδὲν δέδωκας, ἀλλ' ἀπεπέμψω μὴ δὲν λαβούσας ἀπὸ σοῦ ... Ὀρφανοὺς δὲ ἐκάκωσας. Τὸ δὲ τοὺς ὄρφανούς καὶ ἀβοηθήτους κα κοῦν, ἐσχάτης κακίας γνώρισμα. Οὐδένα μὲν γὰρ δεῖ κακοῦν, ἐξαιρέτως δὲ χρὴ φεῖδεσθαι τῶν ὄρφανῶν· περὶ γὰρ τῶν ἀβοηθήτων ψυ χῶν πολεμεῖν ὁ Θεὸς ἐνετείλατο. Πλέον δὲ παρὰ τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους, πτωχοὶ, χῆ ραι, ὄρφανοὶ δέονται βοήθειας. ιη'. Βουλὴ δὲ ἀσεβῶν πόρρω ἀπ' αὐτοῦ. Ἰδόντες δίκαιοι ἐγέλασαν. Ἄ οἱ ἀσεβεῖς βουλευόνται, πόρρω ἐστὶν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ. Ἰδόντες [δίκαιοι] τὴν βουλήν τῶν ἀσεβῶν, κατεγέλασαν αὐτούς. κβ'. Ἐκβαλε δὲ ἐκ στόματος αὐτοῦ ἐξη γορίαν, καὶ ἀνάλαβε τὰ ῥήματα αὐτοῦ ἐν καρδίᾳ σου. Τὴν ἐξηγορίαν ἐζήτουν κατ' ἑμαυτὸν, τί σημαίνει; Καὶ εὔρον ἐν ἄλλῃ ἐκδόσει, παρὰ τῷ Συμμάχῳ, ἀντ' αὐτῆς, τὴν ἐξομολόγη σιν. Παρὰ δὲ τῷ Ἀκύλῳ· Νόμον. Φησὶν οὖν κατὰ μὲν τὸν ἓνα· Ἐξομολόγησαι περὶ τῶν ἀμαρτημάτων σου· τὸν δὲ τρόπον τῆς ἐξη γορίας παρὰ τοῦ Θεοῦ διδάχθητι. Κατὰ δὲ τὸν ἕτερον· Δέξαι παρὰ Θεοῦ νόμον, καὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ ἐγκαρδίους ποίησαι. Εἰ δίκαιος εἶ καὶ ἄξιος, ὑπαγορεύθητι παρὰ Θεοῦ, καὶ δέξαι θεῖα ῥήματα ἐξ σῆ καρδία, ὡς ὕστερον Ἰερεμίας ἤκουσεν· Ἴδου δέδωκα τοὺς λόγους μου εἰς τὸ στόμα σου. Ἡ ἐξηγορίαν τὴν ἐξο μολόγησιν φησιν, προτρέπων εἰς μετάνοιαν τὸν δίκαιον. Ἡ τοῦτο λέγει, ὅτι μετάβαλε τὸν τρόπον, καὶ ἀνάλαβε τοὺς θεῖους νόμους. 373 Ἡ ὅτι ἐξαγόρευσον τὰ ἡμαρτημένα σοι, καὶ τοῦ λοιποῦ τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ φύλαττε. Τῆς διπλῆς δὲ ταύτης ἐννοίας ἐκεῖθεν ἔσχον τὰς ἀφορμὰς, τὴν ἐξηγορίαν. κδ'. Θήση ἐπὶ χῶματι ἐν πέτρα, καὶ ὡς πέτρα χειμάρρου Σωφεῖρ. Βαλεῖς εἰς γῆν, καὶ οἶονεὶ κακώσεις αὐτόν. Κεφ. ΚΓ', β'. Καὶ δὴ οἶδα ὅτι ἐκ χειρός μου ἢ ἔλεγξις ἐστίν, καὶ ἡ χεὶρ αὐτοῦ βα ρεῖα γέγονεν ἐπ' ἐμῷ στεναγμῷ. Τουτέστι τὸν κατήγορον μετ' ἑμαυτοῦ περιφέρω, τὸν ἔλεγχον, τὴν ἀπόδειξιν τῶν κακῶν οἴκοθεν ἔχω. -Οἶδα, φησὶν, ὅτι ἐκ τῶν ἐν χερσὶ, τουτέστιν ἐκ τῆς πληγῆς, καὶ

οὐκ ἀφ' ὧν ἔπραξα, δοκεῖτε τοὺς ἐλέγχους ἐπάγειν· καὶ γὰρ βαρέως ἐπέθετό μοι Θεὸς, ὥστε με στενάζειν. –Οἶδα, φησὶν, ὅτι ἐκ τῶν πράξεων τῶν ἀνθρώπων, αἱ κρίσεις αὐ τοῖς· πλὴν ὑπὲρ τὴν ἰσχύν μου ἐπετέθη μοι, ἥτοι ἔξω τῆς πράξεώς μου, ὁ ἔλεγχος. ἴ. Καὶ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ ἐπελεύσεται μοι, εἴτα ἐν ἀπειλῇ μοι οὐ χρήσεται. Καὶ γὰρ εἰ ἐν πολλῇ ἰσχύϊ χρήσεται μοι καὶ ἀπειλῇ, ἀλλ' ὅμως οἶδα ὅτι ἀλήθεια παρ' αὐτῷ ἐστίν. ζ. Ἀλήθεια γὰρ καὶ ἔλεγχος παρ' αὐτοῦ· ἔξαγάγοι δὲ εἰς τέλος τὸ κρίμα μου. Τοῦτο ἠῤῥατο, τοῦτό ἐστίν ὃ φησιν, ὥστε πέρας ἐπιτεθῆναί μοι τοῖς δεινοῖς· εἴτα, φησὶν, ὅτι ταῦτα ἠθέλον γενέσθαι, ὥστε ἀπο θανεῖν, οὐχ ὡς νῦν μέλλοντος αὐτοῦ κρίνειν. –Παρ' Ἑβραίοις, τὸ τέλος καὶ ἡ νίκη διὰ μιᾶς σημαίνεται λέξεως. ι'. Οἶδεν γὰρ ἤδη ὁδόν μου. Οἶδε, φησὶ, τὴν ὁδόν μου, καὶ ὅτι ἐσπού δασα ἀεὶ ὑπακούειν αὐτῷ· ἀλλὰ τίς, ὅταν κρίνη, ἀντρεῖ αὐτῷ; 374 ιε'. Ἐπὶ τούτῳ ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ κατασπουδασθῶ κατανοήσω, καὶ πτοηθήσομαι ἔξ αὐτοῦ. Οὐχ ἡμαρτον, φησὶ, καὶ τί τοῦτο; οὐ γὰρ μόνον ἀπὸ τῆς τῶν ἀμαρτημάτων ἐξουσίας ἔξεστι κολάζειν Θεῷ, ἀλλὰ καὶ τοῦτο χωρὶς ἀμαρτημάτων λέγω. ιζ'. Οὐ γὰρ ἤδιδον ὅτι ἐπελεύσεται μοι σκότος, πρὸ προσώπου δέ μου ἐκάλυπεν γνόφος. Οὐ κατ' ἀκολουθίαν ἀνθρωπίνην γέγονε τοῦτο, φησὶν, ἀπροσδόκητον τὸ κακόν· στο χάζομαι τῆς τοῦ Θεοῦ χειρὸς εἶναι τὴν πλη γήν. Καὶ καλῶς εἶπε, πρὸ προσώπου μου· οὐ γὰρ κοινὸν τὸ σκότος ἐστίν, ἀλλὰ τῆς ἐμῆς ἀθυμίας. Κεφ. ΚΔ', ιγ'. Αὐτὸς δὲ διὰ τί τούτων ἐπισκοπήν οὐ πεποίηται; ἐπὶ γῆς ὄντων αὐ τῶν, καὶ οὐκ ἐπέγνωσαν. Τουτέστιν πάντων κατεφρόνησαν, πάντων κατεγέλασαν· οὐδεὶς αὐτοὺς ἀδικεῖ, οὐδὲ κα κῶς ποιεῖ· αὐτὸς δὲ οὐπω ἐπισκοπήν πεποίηται τούτων, ὥστε ποιήσει μετὰ ταῦτα, καὶ ἐξετάσει τὰ πεπλημμελημένα αὐτοῖς, καὶ οὐ παρόψεται· ἐπιθυμητικῶς κατέφαγον ὄρφανούς. ιδ'. Γνοὺς δὲ αὐτῶν τὰ ἔργα, παρέδωκεν αὐτοὺς εἰς σκότος. Τουτέστιν, μαθὼν τὰ ἔργα, ἢ ὅτι ἔξε τάσας καὶ βασανίσας, τουτέστι γνοὺς. Κεφ. ΚΖ', δ'. Οὐδὲ ἡ ψυχὴ μου μελετήσεται ἄδικα. Τουτέστιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς στήσομαι ψήφου, οὐδεὶς με παρατρέψαι δυνήσεται, οὐδεὶς εἰσχροῦσαι, οὐδεὶς παραγαγεῖν τοῦ προκειμένου. ε'. Μὴ μοι εἴη δικαίους ὑμᾶς ἀποφῆναι 375 ἕως ἂν ἀποθάνω, οὐ γὰρ ἀπαλλάξω ἀκακίαν μου. Τουτέστιν, οὐ κατηγορήσω ἑμαυτοῦ, οὐδὲ μεταθήσομαι, κἂν μυρία λέγητε· οὐ προήσομαι τῆς ψήφου, εἰ καὶ δοκεῖτε παῦσαι τὸν κατ' ἐμοῦ ἔλεγχον. Κἂν συγκαταθῶμαι εἰς ἃ λέγετε, ὅτε νενοήκατε διὰ τί ταῦτα πέπονθα, δικαίους ὑμᾶς ἀπεφηνάην. Οὐκ ἀπώσομαι τὴν ἀκακίαν μου, ἕτερα νοῶν περὶ ὑμῶν, καὶ ἕτερα λέγων. ι'. Ἡ ἐπελθούσης αὐτῷ ἀνάγκης, μὴ ἔχει τινὰ παρῤῥησίαν ἔναντι αὐτοῦ; Ὁ λέγει τοιοῦτόν ἐστιν· Ὅτι, φησὶν, ὁ ἀδικῶν οὐκ ἔχει παρῤῥησίαν, οὐδὲ φθέγγασθαι, οὐδὲ εἰπεῖν ταῦτα ἄπερ ἐγὼ νῦν, ἀλλ' ἀφήρηται καὶ ἐπεστόμισται· ἐγὼ δὲ τοῦτο οὐκ ἔπαθον, ἀλλὰ λέγω καὶ ἀντιλέγω. Οἱ δὲ ἄδικοι οὐχ οὕτως. Κεφ. ΚΗ', α'. Ἔστι γὰρ ἀργυρίῳ τόπος κτλ. Τοῦτό φησιν, ὅτι ὁ ἐν τοῖς τυχοῦσιν τὰ ξιν ὀρίσας, πολλῶ μάλλον ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις. β', γ'. Σίδηρος μὲν γὰρ ἐκ γῆς γίνεται, χαλκὸς δὲ ἴσα λίθῳ λατομεῖται. Τάξιν ἔθετο σκότει, καὶ πᾶν πέρας αὐτὸς ἐξακριβάζεται. Ὅτι προνοεῖ καὶ μέλει τῶν πραγμάτων αὐτῷ, καὶ οὐδὲν ἀπλῶς, οὐδ' εἰκὴ παρέρχεται. Ἡ μάλλον ἐκεῖνό φησιν, ὅτι τὰ μὲν ἄλλα δηλὰ ἐστίν, ἡ δὲ οἰκονομία τοῦ Θεοῦ ἀτέκμαρτος καὶ ἄγνωστος. Καὶ μετ' ὀλίγα· Καλῶς εἶπε· Τάξιν ἔθετο σκότει, δεικνὺς ὅτι οἶδε παραχωρεῖν καὶ ὑπερεξίστασθαι. Τίς ἀπελαύνει τὸ ζόφον 376 ἐκεῖνον; πόθεν εὐταξία τσαύτη ἐν πράγματι τοιοῦτω; εἴτα τὴν δύναμιν, εἴτα τὴν σοφίαν αὐτοῦ διηγείται, πείθων μὴ θέλειν ἀπαιτεῖν αὐτὸν εὐθύνας. Κεφ. ΚΘ', γ'. Ὡς ὅτε ἠῤῥγει ὁ λύχνος αὐτοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς μου, ὅτε τῷ φωτὶ αὐτοῦ ἐπορευόμην ἐν σκότει. Ὅτι γὰρ διὰ τοῦτο ἐζήτην τὴν προτέραν εὐπραγίαν, ἵνα δειχθῇ τοῦ Θεοῦ ἡ πρόνοια, δηλὸν ἐκ τοῦ λέγειν· Ὅτε ὁ Θεὸς ἐφύλατ τέ με. δ'. Ὅτε ὁ Θεὸς ἐπισκοπήν ἐποιεῖτο τοῦ οἴκου μου. Ὁ δὲ Σύμμαχος· Ὅποτε περιέφρασεν ὁ Θεὸς τὴν σκηνὴν μου. Ὁρᾷς ὅτι τοῦτο ἐπεθύμει, τὴν ἐπισκοπήν καὶ τὴν πρόνοιαν δεῖξαι τοῦ Θεοῦ. Νέος διότι εἶχον ἐγὼ, δίκαιος ὧν,

φησίν, τὴν χρήσιμον ἐμοὶ ὕλην πεποίηκα ἀρετὴν· πᾶσι γὰρ καλῶς ἐχρῶμην. ζ'. Ὅτε ἔξεπορευόμην ὄρθριος ἐν πόλει, ἐν δὲ πλατείαις ἐτίθετό μου ὁ δίφρος. Οἷα γὰρ τις ἄρχων καὶ διδάσκαλος ἄρε τῆς, οὐχ ὕπνω καὶ μέθαις ἐσχόλαζεν, ἀλλ' ἐξ ἀγάπης ἔωθινός ἐν ταῖς πλατείαις καθῆστο, νόμος καὶ τύπος τοῖς ἐν τῇ πόλει γινόμενος. ιγ'. Εὐλογία ἀπολλυμένου ἐπ' ἐμὲ ἔλθοι. Σευήρου, ἐκ τῆς πρὸς Ἰουλιανὴν διάκο νον ἐπιστολῆς. Ὁ Κύριος ἐν εὐαγγελίοις φησίν, περὶ τῶν τῷ κόσμῳ νεκρούντων ἑαυτοὺς, ἢ πρὸς τὸ τοῦ μαρτυρίου στάδιον τὸ σῶμα ἐκδιδόντων, ἢ πρὸς τοὺς τῆς ἀσκήσεως πόνους, καὶ ταύτη δοκούντων ἑαυτοὺς ἀπολλύναι καὶ ἀποκτεῖναι τῷ στερίσκεσθαι τῆς βιωτικῆς ἀπολαύσεως· Ὁ ἀπολέσας τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἕνεκεν ἐμοῦ, εὐρήσει αὐτήν. Τοῦ οὖν οὕτως ἀπολλυμένου, κατὰ τὴν τοῦ Σωτῆρος φω 377 νῆν, καὶ εὐρίσκοντος τὴν ψυχὴν αὐτοῦ, ἡ εὐχὴ καὶ ἡ εὐλογία μεγάλη τίς ἐστίν, καὶ ταύτην εὐξαιτο ἂν τις τῶν εὐφρονούντων ἐπελθεῖν αὐτῷ, καὶ ἐμφρόνως ἐρεῖ τό· Εὐ λογία κτλ. ιε'. Ὁφθαλμὸς ἤμην τυφλῶν, πούς δὲ χῶ λῶν. Πρὸς δὲ νοῦν, τυφλὰς διανοίας διήνοιγε, καὶ ὠφείλει τοὺς πεπηρωμένους τὴν ψυχὴν καὶ αὐτὸς αὐτῶν ἐγένετο ὀφθαλμὸς· πόδας δὲ ἐχαρίζετο τοῖς κεχλωλεμένοις τὰς βάσεις τῆς ψυχῆς, καὶ τῷ λόγῳ ἐγένετο αὐτῶν πούς, καὶ ἐχειραγωγῆσαι ἑκατέρους· εἴληπται δὲ ὁ μὲν ὀφθαλμὸς ἐπὶ τῆς νοητικῆς ὁδηγίας· ὁ δὲ πούς ἐπὶ τῆς ἠθικῆς. ι'. Ἐγὼ ἤμην πάτερ ἀδυνάτων. Ἐν τούτοις φωναὶ δηλοῦνται τοῦ ὠφε λούντος τοὺς ἀδυνάτους, τοὺς ἀσθενεῖς. ι'. Δίκην δὲ ἦν οὐκ ἤδριν, ἐξιχνίασα. Ὁρᾶς τὴν προστασίαν· οὐ μέχρι χρημάτων, οὐδὲ μέχρι τροφῆς καὶ ἐνδυμάτων, ἀλλὰ καὶ μέχρι κινδύνων ἀλλοτρίας προῖσταμην μάχης. ιζ'. Συνέτριψα δὲ μύλας ἀδίκων. Ὅρα τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος· καθὰ πόθεν, φησίν, ἤδη καὶ προληφθὲν τὸ πρᾶγμα ἀνῶρθωσα. Ἀληθῶς ὁ Χριστὸς ἐλθὼν, τὰς μύλας τῶν ἀντικειμένων ἐνεργειῶν συνέθλασε· τὰς μύλας τῶν λεόντων συνέτριψεν ὁ Κύριος, καὶ ἐν τῷ προφήτῃ γέγραπται· Ἐκ μέ σου ὀδόντων αὐτῶν ἄρπαγμα ἐξήρπασα. ιη'. Εἶπα δέ· Ἡ ἡλικία μου γηράσει, ὡς περ στέλεχος φοίνικος. Ὅρα δὲ μετὰ πόσον χρόνον ταῦτα λέγει, οὐχὶ καυχώμενος, οὐδὲ μεγαλοφρονῶν, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος εἰπεῖν τοῦ Θεοῦ τὴν πρό νοιαν, καὶ ἐπὶ τίσιν ἀπέλαυεν αὐτοῦ, καὶ ἐν τίσιν ἐστὶ νῦν. Κεφ. Α', α'. Νυνὶ δὲ κατεγέλασάν μου 378 ἐλάχιστοι· νῦν νουθετοῦσί με ἐν μέρει, ὧν ἐξουδένουν τοὺς πατέρας αὐτῶν. Οὐ χρώμενος τῇ ἐξουδενώσει, ἀλλὰ σαφῶς εἰδὼς αὐτοὺς, ὡς περ ὁ προφήτης ἔλεγεν· Ἐξουδενοῦται ἐνώπιον αὐτοῦ πᾶς πονηρὸς μενος· τοὺς γὰρ τοιούτους οὐδὲν ἠγεῖτο. β', γ'. Καὶ γε ἰσχύς χειρῶν αὐτῶν, ἵνατί μοι; ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλετο συντέλεια. Ἐν ἐν δεῖα καὶ λιμῷ ἄγονος, οἱ φεύγοντες ἄνυδρον ἐχθὲς συνοχήν καὶ τάλαιπωρίαν. Ὀλυμπιοδώρου, Ὁριγένους. Ἄλλ' οὐδὲ ἤτησά τινα ἐπικουρίαν, φησὶ, παρ' αὐτῶν, ἵνα διὰ τοῦτο τοιούτοις πρὸς ἐμὲ χρήσωνται ῥήμασιν· οἱ γε πάλαι δίκην ἐχρεώστουν, πο νηροὶ ὄντες, καὶ τρόπον τινὰ ἀπέπτη ἀπ' αὐ τῶν ἢ τιμωρία. Ἡ ὅτι θανάτου ἐπιθυμοῦντες διὰ τὴν ἄκραν πενίαν, οὐκ ἔτυχον, καὶ οὐδὲ ὑπὸ τῆς ἐνδείας ἐσωφρονίσθησαν γεννηταὶ γενέσθαι τοῦ καλοῦ, ἀλλ' ἔμειναν ἄγονοι, οἱ ἐχθὲς που καὶ πρὸ ὀλίγου, τῆς ἐρήμου καὶ τῶν συμφορῶν ἐκπεφευγότες· ἔοικεν δὲ ὡς ἀγεννεῖς αὐτοὺς διαβάλλειν, καὶ ἐξ ἀδόξων ὄντας χωρίων καὶ πατέρων πενήτων. Ἐπ' αὐτοὺς ἀπώλετο συντέλεια. Ἄντι τοῦ, οὐδέποτε τι χρηστὸν συνετέ λεσαν. δ'. Οἱ περικυκλοῦντες ἄλιμα ἐπὶ ἠχοῦντι, οἵτινες ἄλιμα ἦν αὐτῶν τὰ σῖτα. Ἄλιμα βοτάνη τις ἐστίν, ὡς φασι, ταχὺ πληροῦσα τὸν ἐσθίοντα. –Ἐπὶ ἠχοῦντι δὲ, τουτέστιν ἐπὶ φάραγγι καὶ πετρώδεσιν· εὐη χοι γὰρ οἱ τοιοῦτοι τόποι, καὶ ἀντηχοῦσι τοῖς φθεγγομένοις. Ἡ καὶ ἠχοῦντα λέγει τὸν ἀλσώδη τόπον ἐν ᾧ περὶ ἢ πνοῇ τῶν ἀνέμων, κινουσα τὴν ὕλην, ἠχὸν ἀποτελεῖ. Φησὶν οὖν ὅτι περιενόστουν οὗτοι τὰς ὕλας καὶ τὰς φάραγγας καὶ τοὺς τόπους παρ' οὓς ὕδατα ῥέοντα ἠχεῖ τε καὶ κελαρύζει, ὑπὸ τῆς ἄγαν ἐνδείας, τὰς βοτάνας ἀνερευνῶ μενοι, καὶ τὰς ῥίζας τῶν ξύλων περιζέοντες εἰς τροφήν [λιμοῦ] παραμυθίαν. 379 δ'. Ἄτιμοι δὲ καὶ πεφαυλισμένοι, ἐνδεεῖς παντὸς ἀγαθοῦ. Ἐτέρα

πονηρία, τὸ καὶ ἐν πενίᾳ τοιοῦ τους εἶναι. κδ'. Εἰ γὰρ ὄφελον δυναίμην ἐμαυτὸν χειρῶσασθαι. Ὅραξ ὅτι τὸ εἰ δυναίμην, οὐ διὰ ἀσθέ νειαν λέγει, ἀλλὰ διὰ τὸ κεκωλῦσθαι. κη'. Ἔστηκα δὲ ἐν ἐκκλησίᾳ κεκραγώς. Διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν δεινῶν, οὐδὲ πλήθους συνόδου αἰσχυρόμενος. κθ'. Ἀδελφὸς γέγονα Σειρήνων, ἑταῖρος δὲ στρουθῶν. Εἰς τὴν ὀρνίθων θηριωδίαν ἐξέπεσα, φησὶν ἡγήνοισα τὴν φύσιν τὴν οἰκίαν, οὐδὲν ἐκείνων ἀμείνων διάκειμαι. Κεφ. ΛΑ', ζ'. Ἔσταμαι γὰρ ἐν ζυγῷ δικαίῳ, οἶδε δὲ ὁ Κύριος τὴν ἀκακίαν μου, εἰ ἐξέκλινεν ὁ ποῦς μου ἐκ τῆς ὁδοῦ ... Βαβαὶ τῆς ἀκριβείας! οὐκ ἔχοι τις εἰπεῖν, ὅτι τῷ πλούτῳ καὶ τοῖς ἀγαθοῖς τοῖς ἔμπροσθεν εἰς ῥαθυμίαν καὶ διάχυσιν ἀπο χρησάμενος τοιαύτην τίνω δίκην, καὶ με ταβέβλημαι, τοῦ Θεοῦ κατάλληλόν μοι φάρμακον ἐπιθέντος. Τὸν μὲν γὰρ φιλόγελω καὶ φιλοπταισμονα καὶ τρυφῇ προσεσχηκότα, εἰκότως ἀντιθεῖς, τὴν ἐναντίαν καταστῆσειεν ἕξιν, γοερῶ τινι καὶ πολυθρηνώδει παραδοὺς αὐτὸν βίῳ· τὸν δὲ καὶ πρὸ τούτων φεύγοντα μὲν κώμους, διώκοντα δὲ ἀνθρώπους παίζοντας καὶ γελωτοποιοῦντας, ποῖον ἂν ἔχοι λόγον ἐμπεσεῖν εἰς σκύθρωπον καὶ κατηφῆ βίον; ἐπειδὴ κατεσκληκῶς ἤμην καὶ κατεστυμμένος, οὐκ ἐπὶ τὰς διαφοροῦσας ἐκείνῳ τῷ βίῳ κακίας κατέπεσα. 380 λα'. Εἰ δὲ καὶ πολλάκις εἶπον αἱ θεράπαιναι μου· Τίς ἂν δώῃ ἡμῖν τῶν σαρκῶν αὐτοῦ πλησθῆναι, λίαν μου χρηστοῦ ὄντος; Ἀντὶ τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἀπολαῦσαι, ὅτι ἤμην αὐταῖς γλυκύς. λβ'. Ἐξω δὲ οὐκ ἠυλίζετο ξένος, ἡ δὲ θύρα μου παντὶ ἐλθόντι ἠνέωκτο. Οὐ γὰρ ἐθεράπευεν αὐτοὺς ὑποδεχόμενος μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφόδια τῆς μετὰ ταῦτα πενίας παρεῖχεν. Κεφ. ΛΒ', α'. Καὶ ἐπαύσατο Ἰωβ ῥήματα σιν. Ἡσύχασεν μὲν ὁ Ἰωβ, διδοὺς αὐτοῖς λόγον εἰπεῖν· ἐνεῖδε δὲ, καὶ τὸν Θεὸν ἐκάλεσε μάρτυρα, καὶ ἑαυτῷ ἐπηράσατο ὅτι ἐπεστο μίσθησαν οἱ φίλοι. ια'. Ἐρῶ γὰρ, ὑμῶν ἀκουόντων, ἄχρις οὗ ἐτάσσητε λόγους, καὶ μέχρι ὑμῶν συνήσω. Ἡ τοῦτο φησιν, ὅτι οὐδὲ ὅτε ἠλέγχετε, ὡς ἔδει, ἠλέγξατε· ἢ ὅτι ὕστερον ἐσιωπήσατε. Οὕτω πρὸς τὸ Ἐρῶ γὰρ, ὑμῶν ἀκουόντων. Κεφ. ΛΓ', ιβ'. Πῶς γὰρ λέγεις· Δίκαιός εἰμι, καὶ οὐκ ἐπακήκοέ μου; Τί οὖν ἐγένετο; οὐχὶ τοῦτο ἐνόμιζεν· τοῦτο μὲν γὰρ ὑπελάμβανεν ὁ Ἐλιὺς, ἀλλ' οὐχὶ τοιαύτη γνώμη ὁ Ἰωβ εἶπεν, ὅτι οὗτος δικαιότερός ἐστι τοῦ Θεοῦ· ἀλλ' ὅτι ταῦτα μὲν αὐτῷ πέπρακται, οὐ μὴν ἀδικίαν ἐνεκά λει τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ Ἐλιὺς τοῦτο ὑπέλαβεν· ἐκείνοις δὲ δικαίως ἐνεκάλει, προσδεδωκόσι τοῦ Θεοῦ τὸ μέρος καὶ ἡρνημένοις. 381 κ'. Λαλήσω, ἵνα ἀναπαύσωμαι ἀνοίξας τὰ χεῖλη. Ὁ τυγχάνων συνετοῦ ἀκροατοῦ, καὶ ὢν πλήρης λόγων, λαλῶν ἀναπαύεται, τὴν περιττότητα οἷον κενώσας καὶ ἀποβάλλων, καὶ λέγει· Λαλήσω ἵνα ἀναπαύσωμαι. Κεφ. ΛΔ', ιθ'. Ὅς οὐκ ἐπαισχυνηθῆ πρόσωπον ἐντίμου, οὐδὲ οἶδε τιμὴν θέσθαι ἀδροῖς. Εἰ γὰρ καὶ μὴ οἶδας, ἀλλ' ὀφείλεις πολλὰ παραχωρεῖν αὐτῷ, καὶ τῇ δόξῃ αὐτοῦ, ὥστε μὴ πάντα ζητεῖν μαρθάνειν. κγ'. Ὅτι οὐκ ἐπ' ἄνδρα θήσει ἔτι. Ἔοικε τοῦτο λέγειν, ὅτι νῦν μὲν ἐν ἡμῖν κεῖται τὸ καλὸν καὶ τὸ φαῦλον, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι αἰῶνι οὐκ ἔτι. λα'. Ὅτι πρὸς τὸν ἰσχυρὸν ὁ λέγων· Εἴ ληφα, οὐκ ἐνεχυράσω, ἄνευ ἐμαυτοῦ ὄψομαι· σὺ δεῖξόν μοι. Τινὲς οὕτως ἡρμήνευσαν· ὅτι μὴ τολμᾷ τις εἰπεῖν τῷ ἰσχυρωτέρῳ, ὅτι ἀδίκως εἴ ληφας τὰ ἐμὰ, οὐκ ἐνεχύρου χάριν, ὡς ὑποφειλόμενα, καὶ παρὰ γνώμην ἐμὴν εἴληφας· ἐπίδειξον ὅτι εὐλόγως τοῦτο δέδρακας. Εἰ δὲ τῷ δυνατῷ ταῦτα οὐδεὶς εἰπεῖν τολμᾷ, πῶς σὺ, φησὶ, τοιαῦτα θρασύνῃ κατὰ Θεόν; Ὁ δὲ Σύμμαχος οὕτως ἐκδέδωκεν, ὅτι πρὸς Θεὸν ῥῆσιν ἀνέλαβον, οὐχ ἔξω ἀκω 382 λύτως, σὺ διασάφησόν μοι. Ὁ δὲ ἐνόησεν οὕτως, τουτέστιν· ἐπειδὴ τὴν ὑπὲρ Θεοῦ ῥῆσιν ἀνέλαβον, φησὶν Ἐλιὺς, οὐκ ἐπέχω, ἀλλ' ἀκωλύτως ἐπεξέρχομαι τῷ λόγῳ. Εἰ δὲ μὴ καλῶς λέγω, σὺ διασάφησον, ἀντὶ τοῦ, ἔλεγξον τὸν λόγον. –Οἶμαι δὲ μᾶλλον οὕτω νοεῖσθαι τὸ κεῖμενον, ὅτι οὐκ ἐπειδὴ τὸ ὑπὲρ Θεοῦ λέγειν εἰλόμην, παρὰ τοῦτο δεῖ σε καὶ συνομολογεῖν ἀπλῶς, οἷα δὴ χρέος ἀπαιτῶ· ἄνευ δὲ ἐμαυτοῦ ὄψομαι, σὺ δεῖξόν μοι, ἀντὶ τοῦ· χωρὶς τοῦ ἐμοῦ λόγου εἰδέναι θέλω, εἴ τι καὶ ἀντειπεῖν ἔχοις· ἵνα εἴπῃς ὅτι ἡσυχίαν παρέχομαι, καὶ ἐπιλαμβάνου τὸν λόγον, εἰ δύνασαι. Κεφ. ΛΕ', ε'. Ἀνάβλεψον

εις τὸν οὐρανόν. Οὐδεὶς φιλόκοσμος ἀναβλέπει εἰς τὸν οὐρανόν· μὴ ἀγαπῶμεν τὸν κόσμον, μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Εἰ τὰ ἐνθὲνδε ἀγαπῶμεν, οὐκ ἀναβλέπομεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἔ. Εἰ ἡμαρτες, τί πράξεις; Τουτέστιν οὐδὲ αὐτὸν ἀδικήσεις, ἀλλ' οὐ δὲ ὠφελήσεις, δίκαιος ὢν· ἐπειδὴ γὰρ ἔλε γεν· Εἰ ἡμαρτον, τί δύναμαι πράξαι; τί ποιήσω, φησίν; τοῦτο ἵνα εἶπη· Διὰ τί; μὴ γὰρ ἀδικούμενος φροντίζει σου ἀμαρτάνοντος; μὴ γὰρ ὡς βλάβην ὑπομένων; ἱ'. Ὁ κατατάσων φυλακὰς νυκτερινὰς. Θέλεις ἰδεῖν πῶς κατατάσσει φυλακὰς νυκτερινὰς ὁ Θεός; ὅλος ὁ αἰὼν οὗτος νύξ ἐστὶ, σκότος ἐστὶ. Τὸ φῶς τηρεῖται σοι· ὃ βλέπεις νῦν φῶς, δι' ἔσοπτρον βλέπεις. Καί· Ἐν τῷ φωτὶ σου ὀψόμεθα φῶς· μέλλομεν ποτὲ βλέπειν αὐτό. Οὐκοῦν νύξ ἐστὶ πᾶς ὁ αἰὼν; ἐπεὶ νύξ ἐστὶ, πολέμοι πολλοὶ, πολλὰ θηρία περιέρχονται. Ἐπεὶ οὖν νύξ ἐστὶ τὰ ἐν τῇ σκοτίᾳ τοῦ βίου πράγματα, χρεῖα ἐστὶ φυλάκων τεταγμένων εἰς τὴν νύκτα ταύτην, 383 ἵνα οἱ φύλακες, οἱ ἐπὶ τῶν νυκτῶν, φρουρῶσι τοὺς ἐν νυκτὶ, καὶ ἔλθωσι καὶ φυλάξωσιν ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ληστῶν. Τίνες οὖν οἱ φύλακες, οἱ τεταγμένοι παρὰ τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς φυλακαῖς ταῖς νυκτεριναῖς; Παρεμβαλεῖ ἄγγελος Κυρίου κύκλῳ τῶν φοβουμένων αὐτὸν, καὶ ῥύσεται αὐτούς· οὗτοι οἱ ἄγγελοι οἱ ἐν νυκτὶ φρουροῦσιν ἡμᾶς. Κεφ. ΛΗ', ε'. Τίς ἔθετο τὰ μέτρα αὐτῆς, εἰ οἶδας; ἢ τίς ὁ ἐπαγαγὼν σπαρτίον ἐπ' αὐτῆς; Ἡθέλησαν μὲν εἰπεῖν ἕλληνές τι περὶ τοῦ μέτρου τῆς γῆς· ἢ διάμετρος τῆς γῆς, φασίν, εἰκόσι πέντε μυριάδων στάδια. Ἔοικε δ' ὁ λόγος δεικνύναι, ὅτι ἄληπτόν ἐστὶ τὸ μέτρον τῆς γῆς παντί· μόνος δὲ ὁ Σωτὴρ οἶδεν αὐτό, ὁ καὶ δημιουργός. Μέτρα δὲ, καὶ οὐ μέτρον εἶπεν, ἵνα τὰς διαφορὰς τῆς γῆς παραστήσῃ. Μέτρον τί ἐστὶ τῆς τοιαύτης, φέρε εἰπεῖν, τῆς φερούσης τὰ ἀρώματα Ἀνατολῆς; μέτρον τῆς φερούσης τὸ πέπερ ἢ τὰ ζῶα; οὐ γὰρ πάντα πανταχοῦ γίνεται· ταῦτα οὖν τὰ μέτρα παρὰ τῷ Λόγῳ τοῦ Θεοῦ εἰσιν. – Αρα οὐχ ἀπλῶς τσαυτὴ γεγένηται ἡ γῆ, οὐδὲ ὡς ἔτυχεν, ἀλλ' ἐμοὶ δοκεῖ, εἰ καὶ τὸ τυχὸν προσετέθη, ἄκαιρον εἶναι, καὶ εἰ περ ἀφηρήθη, ὁμοίῳ τῷ λόγῳ πᾶσαν αὐτὴν λυμήνασθαι· καὶ τοῦτο αἰνίττεται τὰ μέτρα καὶ τὸ σπαρτίον. Ἔ. Τίς δὲ ἐστὶν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ' αὐτῆς; Τίς δὲ ἐστὶν ὁ βαλὼν λίθον γωνιαῖον ἐπ' αὐτῆς, ὅτι οὕτως ἔστηκεν ἑδραία, ὡς περὶ ἐπωκοδόμησεν ἐπ' ἀσφαλείᾳ βεβηκυῖα θεμελιώσεως; τῇ βουλήσει τοῦ Θεοῦ, ἐν τῇ γὰρ χειρὶ αὐτοῦ πάντα τὰ πέρατα τῆς γῆς. – Λίθον γωνιαῖον· τοῦτο δύναται καὶ εἰς τὸν Μονογενῆ τοῦ Θεοῦ Υἱὸν, δι' ἡμᾶς σαρκῶ 384 θέντα, νοεῖσθαι· κατὰ τὸ ἐν ψαλμοῖς· Λίθον, ὃν ἀπεδοκίμασαν, ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας. Εὐδοκία γὰρ τοῦ Πατρὸς ἐλθὼν ἐπὶ γῆς, συνῆψεν ἐν ἑαυτῷ τοὺς δύο λαοὺς, τῶν Ἰουδαίων τε καὶ ἐθνῶν, ὡσπερ ἀμέλει καὶ ὁ γωνιαῖος λίθος ἀμφοτέρους συνδεῖ τοὺς τεῖχος. ια'. Εἶπα δὲ αὐτῇ· Μέχρι τούτου ἐλεύσει, καὶ οὐχ ὑπερβῆσει. Ὁ δὲ Σύμμαχος· Ἔως ὧδε τετάχθω τὸ ἔπαρμα τῶν κυμάτων σου. Οὕτω μὲν γὰρ ἀσφαλῶς κατέχει αὐτὴν ὡσανεὶ κλειθροῖς· οὕτω δὲ εὐκόλως, ὡσανεὶ ἐπὶ τάξει. Εἶπα γὰρ, φησὶ, καὶ οὐκ ἔστιν ἀντειπεῖν, ὅταν, μηδε μίας ἀνάγκης ὠθούσης, τοῦτο γίνηται· ἅμα καίτοι πολλῆς τῆς βίας καὶ τῆς ῥώμης αὐτὴν μαστιζούσης· διὰ γὰρ τοῦτο οὐκ ἀφῆκεν αὐτὴν εἶναι γαληνιαίαν, οὐδὲ ἡμερον, ἵνα κηρύττῃ τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχύον, τῆς φύσεως τῷ προστάγματι μαχομένης, καὶ τοῦ προστάγματος πανταχοῦ νικῶντος. Εἰ γὰρ ἡμερον ἦν τὸ ὕδωρ, τῇ φύσει τοῦ ὕδατος τὴν εὐταξίαν ἂν ἐλογίσαντο πολλοί· νῦν δὲ ταραττομένη, μαστιγουμένη, ὠθουμένη ἔνδον, καὶ τὰ ὄρια ὑπερβῆναι μὴ δυναμένη, διὰ τῆς ταραχῆς κηρύττει τοῦ Θεοῦ τὴν ἰσχύον. μα'. Τίς δὲ ἠτοίμασε κόρακι βοράν; Λέγεται γὰρ μὴ ἐκτρέφειν τὰ ἔκγονα· ἀλλ' αὐτοὶ μὲν εἰκότως, ἅτε μεγάλοι ὄντες, πορίζουσι τροφήν. Τὰ δὲ ἔκγονα τίς ἐκτρέφει; οὐχ ὁ τοῦ Θεοῦ λόγος; καθὰ καὶ τὸ εὐαγγελίον φησιν· Τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ οὐ σπεύρουσιν, οὐδὲ θέρουσιν, καὶ ὁ πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τρέφει αὐτά. Κεφ. ΛΘ, κζ'. Ἐπὶ δὲ σῶ προστάγματι 385 ὑποῦται ἀετός; γυψ δὲ ἐπὶ νοσησῖα αὐτοῦ καθεσθεις, ἀλίζεται ἐπ' ἕξοχῇ πέτρας καὶ ἀποκρύφω; .....Εἰ ἐν τοῖς σαρκοβόροις τινα λογικὴν σοφίαν, ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν

ἐπιστήμης ἐνοῦ σαν ἐκάστῳ, καὶ πρὸς γνῶσιν, τῷ μὲν πο λέμου, τοῖς δὲ τῶν ἀποθανόντων, ὄραξ καὶ ἓνα ἀεροφορούμενον τὸν γῦπα. λδ'. Τί ἔτι ἐγὼ κρίνομαι, νουθετούμενος καὶ ἐλέγχων Κύριον, ἀκούων τοιαῦτα, οὐθὲν ὦν; Τί ἔτι, φησὶν, ἐγὼ κρίνομαι, εἰς προοίμιον; καὶ ἐξ ἀρχῆς παρεχώρησε τῶν πρω τείων. Ἦττημαι, φησὶ, παρὰ σοὶ τὸ δικαίωμα· τί πορῶτέρω τὴν δίκην ἐπεξάγει; τί γὰρ δυνατόν ἀποκρίνασθαι; πῶς δὲ χρή πρὸς τοιοῦτον ἀντοφθαλμεῖν δεσπότην; Ἐγὼ, φησὶ, διετέλουν, τὴν αἰτίαν τῆς γενομένης ἐπ' ἐμὲ πληγῆς ζητῶν· εἰς δὲ δημιουργίαν οὐ δὲν ἐνεκάλεσα, καὶ πρὸς τὰ λεχθέντα οὐδὲν ἔχω λέγειν. –Λεῖπει, ὡς οὐδ' ἐλέγχων Κύριον, νουθετούμενος ὁ ἄθλιος. Κεφ. Μ', β'. Ἀλλὰ ζῶσαι, ὡσπερ ἀνὴρ, τὴν ὄσφύν σου, ἐρωτήσω δέ σε, σὺ δέ μοι ἀπόκρισαι. Οἱ γὰρ περιουσία δικαιομάτων θαρρόυντες, οὐδὲ φεύγοντες τοὺς ἀντιδίκους, ἀφίασιν, ὥστε ἐκ περιουσίας, γενέσθαι τὴν νίκην. Εἴτα αὐτῷ καὶ ἀπολογεῖται, ὅτι μέλει μοι περὶ τῶν ἀνθρώπων· δηλον ἐκεῖθεν, τίνος δὴ ἔνε κεν τοῦτον ἐπήγαγόν σοι τὸν πειρασμόν. Δίδωμί σοι παρῤῥησίαν, ἐγὼ σε ἐρωτήσω, σὺ δέ μοι ἀπόκρισαι. γ'. Οἶει δέ με ἄλλως σοι κεχρηματικένοι, ἢ ἵνα ἀναφανῆς δίκαιος; Τὸν παρόντα λέγει χρηματισμόν· οὐχ ἵνα δὲ κατακρίνω, λέγω ταῦτα, φησὶν, ἀλλ' ἵνα δείξω δίκαιον. Ἦ περὶ τοῦ πειρασμοῦ φησιν, 386 χρηματισμόν τὴν συγχώρησιν λέγων, του 386 τέστι προτεταχέναι με δι' ἄλλο τι τοῦτο γενέσθαι· οὐκ εἶπεν, ἵνα γένη, ἀλλ' ἵνα φα νῆς σὺ ὅπερ ἦς, ἵνα τοὺς ἄλλους παιδεύσης. Ὅρα δέ· οὐκ εἶπεν, ἵνα γένη δίκαιος (ἦν γὰρ ἀκριβῶς τὴν δικαιοσύνην ἤσκησας), ἀλλ' ἵνα φανῆς. Μὴ ἀναφανῶμεν ἄδικοι, μηδὲ ἀσεβεῖς. Τούτων μνημονεύωμεν ἐν τοῖς τῶν περιστάσεων καιροῖς, καὶ δόξωμεν τοῦ Θεοῦ ἀκούειν παρόντος καὶ λέγοντος ἡμῖν· Οἶει δέ με ἄλλως σοι κεχρηματικένοι, ἢ ἵνα τοῖς ἄγνοοῦσιν δήλη ἢ σὴ δικαιοσύνη γίνηται; ε'. Ἀνάλαβε δὴ ὕψος καὶ δύναμιν, δόξαν δὲ καὶ τιμὴν ἀμφίασαι. Στεφάνωσαι, ἔνδυσαι δόξαν, ἔνδυσαι τιμὴν, ἔνδυσον εὐπρέπειαν. Ὁ ὑβριστὴς ἔστρα τεύσατο κατὰ σοῦ· σὺ δὲ τὸν ὑπερήφανον ἐταπείνωσας, καὶ μακρὰν μετ' αἰσχύνης ἀπέστρεψας τὰς αὐτοῦ φάλαγγας. –Ἐλεγχον ἀμαρτωλοὺς, δεικνύς αὐτοὺς ἀμαρτωλοὺς· πλήρωσον τὰ πρόσωπα αὐτῶν ἀτιμίας, διὰ τοῦ ἐλέγχου τοῦ ἐν σοί. –Οὐκ ἄρα πρὸς ἐπίδειξιν ἢ πρὸς καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ἢ καὶ πρὸς θεογνωσίαν. Ὅρα δὲ ὅσον τὸ ταπεινὸν τῆς αὐτοῦ φύσεως ἐλέγχει αὐτὸν, καὶ οὐ λέγει ὅτι ταπεινὸς σὺ, ἀλλ' ὅτι μέγας ἐγὼ, καὶ οὐ δύναται ἄπερ ἐγὼ. ι'. Ἀλλὰ δὴ ἰδοὺ θηρία παρὰ σοί. Ὡς ἀθλητῆς, μάνθανε τὰ περὶ τοῦ δράκοντος τοῦ ἀνταγωνίστου. –Παρὰ σοὶ οὖν, φησὶ, καὶ παρὰ παντὶ τῷ ὑπομονητικῷ τὰ θηρία ταῦτα ἐξημεροῦται καὶ ὑποτέτακται· ἔστι μέντοι κτλ. κ'. Ἄξεις δὲ δράκοντα ἐν ἀγκίστρῳ, περὶ θήσεις δὲ φορβαίαν περὶ ῥῖνα αὐτοῦ; Δύνασαι οὖν, φησὶν, ὦ Ἰὼβ, ποιῆσαι ὅπερ ὁ Μονογενὴς ὕστερον εἰργάσατο; Ὅσπερ γὰρ τι δέλεαρ αὐτῷ τὴν οἰκίαν σάρκα προβαλόμενος διὰ τῶν οἰκείων ἡλῶν, ὡς δι' ἀγκίστρων, ἰχθὺν ἤγρευσε Λευιαθάν. Οὕτω γὰρ τὸ ἐβραϊκὸν ἔχει, καὶ σημαίνει τὸν δράκοντα. 387 κζ'. Ἐπιθήσεις δὲ αὐτῷ χεῖρα, μνησθεὶς πόλεμον τὸν γινόμενον ἐν σώματι αὐτοῦ [καὶ μηκέτι γινέσθω]; Πόλεμον ἐνταῦθα λέγει τὴν ταραχὴν, τὴν ἀγριότητα, τὸ χρίψασθαι αὐτοῦ. Πῶς γίνεται, φησὶ; τοιοῦτόν ἐστι θηρίον ἄγριον καὶ δυνατόν καὶ ἀπόπληκτον. Δύνασαι δὲ αὐτὸν, φησὶ, τῇ σῆ δυνάμει καταδῆσαι; ἢ ὅλως μνησθῆναι καὶ ἐννοῆσαι τὸν μέλλοντα γίνεσθαι ἐν τῷ σώματι αὐτοῦ πόλεμον; Σῶμα δὲ αὐτοῦ δαίμονας λέγει, ὡς αὐτοῦ κεφαλὴ ὄντος· τοῦτον δὲ τὸν πόλεμον ἐνίκησε διὰ τοῦ τροπαίου τοῦ σταυροῦ ὁ Κύριος. –Τὸ δέ· μηκέτι γινέσθω, ἐπειδήπερ ἄπαξ γέγο νεν ὁ σταυρός· ὅς γὰρ ἀπέθανε τῇ ἀμαρτίᾳ, φησὶν, ἀπέθανεν ἐφάπαξ. Κεφ. ΜΑ', δ'. Τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ; Τὸ πρόσωπον ὃ ἐνεδύσατο, τίς ἰκανὸς ἐλέγξει; τίς ἰκανὸς ἀποκαλύψαι καὶ δεῖξαι ὃ τι ἔνδον δράκων ἐστί; Καὶ μετ' ὀλίγα. Πρὸς τὴν μνήμην ἀνέδραμον τῶν ἱερῶν γραμμάτων, τούτῳ θεοπνεύστῳ βιβλίῳ τοῦ Ἰὼβ ἐγκειμένων, καὶ ὡς ἐν σωματικῇ διαπλάσει τὸ λίαν ἀνειδὲς καὶ ποικίλον κεκρυμμένον τῶν ἐπινοιών καὶ τῆς τῶν

ἔξωθεν προσωπείων ἀπαλλαγῆς, ἀπο γράφων τοῦ διαβόλου καὶ δαιμόνων ἀρχε κάκου καὶ πονηρῶν. Φησὶ γάρ· Τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ; –Καὶ ἐπεὶ περ ἔριξε τῆς ἔξωθεν φαινομένης ταύτης ποικιλίας, ὡς ἔκ τινος βάθους τῆς ἀφανοῦς κακίας ἀνίσχουσι, ἐπενήνεκται τοῖς εἰρη μένοις καὶ ταῦτα· Τίς ἀποκαλύψει πρόσωπον ἐνδύσεως αὐτοῦ, τουτέστι τίς ἱκανὸς εἰσελθεῖν εἰς τὰ νοήματα τῆς καρδίας αὐτοῦ, διότι συνεπτυγμένα τυγχάνουσι; ἰδ', ἰε', Οὐ σαλευθήσεται, ἡ καρδία αὐτοῦ 388 πέπηγεν ὡς λίθος, ἔστηκεν δὲ ὡσπερ ἄκμων ἀνήλατος. Ἀπελιθώθη, φησὶν, ἡ καρδία αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἐλαθῆναι δύναται· ἀλλ' ὅλος ἐστὶν ἀπεσκληρῶς καὶ ἰταμός· οὐκ ἐλαυνόμενος, οὐκ ἀκολουθῶν λόγῳ, οὐκ εἴκει· ὁ δὲ σκληρὸς ἐστὶν, ἀνήλατος, ἀνένδοτος. Καὶ εἴ τις ἀπὸ τοῦ διαβόλου ἀπέσπασε δύναμιν, καὶ τοῦ του δράκοντος αὐτὸς ἔχει τὴν καρδίαν ἀνήλατον καὶ οὐκ ἐλαυνομένην. Εἰ δὲ τις χρυσὸς ἐστὶν ἀκολουθῶν τῷ λόγῳ, τῷ χρυσοχοικῶ οὗτος εἴκει ἕως ἂν γένηται πέταλον χρυσοῦν, καὶ δέξεται τοὺς τύπους τῶν γραμμάτων τοῦ Θεοῦ, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας αἰώνων. Ἀμὴν. Κεφ. ΜΒ', ἰ'. Ἔδωκεν δὲ ὁ Κύριος διπλᾶ ὅσα ἦν ἔμπροσθεν Ἰὼβ εἰς διπλασιασμόν. ἰβ'. Ὁ δὲ Κύριος εὐλόγησε τὰ ἔσχατα Ἰὼβ, ἢ τὰ ἔμπροσθεν· ἦν δὲ τὰ κτήνην αὐτοῦ, πρόβατα μύρια τετρακισχίλια, κάμηλοι ἑξακισχίλια, ζεύγη βοῶν χίλια. ἰγ'. Γεννῶνται δὲ αὐτῷ υἱοὶ ἑπτὰ καὶ θυγατέρες τρεῖς. Εἰ πάντα τὰ ὅσα ἦν ἔμπροσθεν τῷ Ἰὼβ, διπλᾶ δέδωκεν ὁ Κύριος, μετὰ τὴν πληγὴν, καθὰ τὸ ἱερόν φησι γράμμα, ἔδει καὶ τοὺς παῖδας διπλῶς εἶναι. Σκόπει γὰρ ἐπὶ τῶν κτηνῶν· πρόβατα, φησὶν, ἦν αὐτῷ μύρια τετρακισχίλια, ἐν γὰρ τῇ ἀρχῇ εἶχεν ἑπτὰ κισχίλια· καμήλων ἑξακισχίλια, ἐν γὰρ τῇ ἀρχῇ εἶχεν τρισχίλια· ζεύγη βοῶν χίλια, πρῶτον γὰρ ἦσαν πεντακόσια. Τὸ αὐτὸ καὶ ἐπὶ τῶν νομάδων ὄνων. 389 Γεννῶνται δὲ αὐτῷ, φησὶν, υἱοὶ ἑπτὰ καὶ θυγατέρες τρεῖς, ὅσοι ἦσαν καὶ πρότερον· ἔδει δὲ τοὺς μὲν δεκατέσσαρας εἶναι, τὰς δὲ ἕξ, ἵνα εἶεν διπλοῖ τῶν ἀπολωλότων παίδων. Λέγομεν οὖν, ὅτι τὰ μὲν πρόβατα ἀπολώλονται, καὶ τὰ κτήνη· οἱ δὲ υἱοὶ καὶ αἱ θυγατέρες τεθνήκασιν, οὐκ ἀπώλοντο. Ἔδωκεν οὖν αὐτῷ ὁ Θεὸς καὶ ἕτερα τοσοῦτα τέκνα, ὥστε ἐν τῇ ἀναστάσει διπλᾶ ἔχειν αὐτὰ, ὥστε καὶ πατέρα διπλασίων παίδων αὐτὸν πεποίηκεν ὁ Θεός, ὧν ἦν πρότερον πατήρ. Εἰ δὲ ἡ ψυχὴ ἐσβέννυτο μετὰ θάνατον, καὶ τὰ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἦν ἀληθῶς, ἔδει υἱοὺς δοθῆναι δεκατέσσαρας καὶ θυγατέρας ἕξ. Διὸ ἱερῶς ἡ γραφὴ τετήρηκε περὶ τοῦ ὅτι ἔλαβεν υἱοὺς ζ'· εἰ δὲ ἐγεγόνεισαν αὐτῷ δέκα τέσσαρες υἱοὶ καὶ θυγατέρες ἕξ, σωζομένου τοῦ περὶ τῆς ἀναστάσεως λόγου, οὐκ εἰσὶν αὐτῷ διπλᾶ δεδομένα τὰ τέκνα, ἀλλὰ τριπλᾶ, ἢ ἦσαν δὲ πρῶτον. ἰδ'. Ἐζησε δὲ Ἰὼβ μετὰ τὴν πληγὴν ἕτη ἑκατὸν ἑβδομήκοντα, τὰ δὲ πάντα ἕτη ἔζησεν διακόσια τεσσαράκοντα. Πῶς νοεῖται ὁ Ἰὼβ ζήσας μετὰ τὴν πληγὴν, ἕτη ρο', τῶν πάντων ὄντων τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐτῶν σμῆ; Φαμέν τοίνυν λεπτολογοῦντες, ὅτι πάντα τὰ ἀγαθὰ διπλᾶ ἀπολαβῶν, ἔαν καὶ τὰ τῆς προτέρας εὐημερίας ἕτη διπλᾶ ἀπείληπται, οὕτως ἀριθμῆσαι προσηκεῖ. Ἐζησεν ἐν τῇ προτέρᾳ εὐθηνίᾳ ἕτη οζ', καὶ ἄφ' οὗ τὴν πληγὴν ἐδέξατο, ἔμεινεν ἐν τῇ κακοπαθείᾳ ἕτη ἰδ'. Οὕτως νοητέον τὸ μετὰ τὴν πληγὴν, οὐκ ἄφ' οὗ ἡ πληγὴ ἐπαύσατο, ἀλλ' ἄφ' οὗ ἤρξατο· μετὰ δὲ τὰ τέσσαρα καὶ δέκα ἕτη, χρόνον τῆς νόσου, 390 ἔζησεν ἕτερα ρν'· τῶν γὰρ τῆς προτέρας εὐημερίας οἱ ἐτῶν τυγχανόντων, ὁ διπλοῦς χρόνος τῆς ὑστερον εὐπραγίας ρν' ἕτη συνάγει· προτιθεμένων δὲ καὶ τῶν ἰδ' ἐτῶν τῆς πληγῆς, συνάγονται ἕτη ρο', καὶ οὕτως εὐρίσκεται ζήσας, μετὰ τὴν πληγὴν, τοῦτέστιν ἄφ' οὗ ἡ πληγὴ ἐνήνεκται, ἕτη ρο' κατὰ τὴν γραφήν. Σώζεται δὲ οὕτω καὶ ἡ διπλασίον τῆς εὐθηνίας ἀνταπόδοσις. Συνελθόντων τοίνυν, ἀριθμήσεις οὕτως· ἔζησεν ἐν πλούτῳ καὶ εὐπαιδίᾳ ἕτη οη'· ἐν τῇ πάντων ἀποβολῇ καὶ τῇ κακίᾳ τοῦ σώματος ἕτη ἰδ'· ἐν τῇ δευτέρᾳ εὐπραγίᾳ ἕτη ρνζ', ὡς εἶναι τὸν πάντα τῆς ζωῆς αὐτοῦ χρόνον, ἕτη σμῆ, καθὰ φησὶν ἡ κατ' αὐτὸν ἱερὰ βίβλος. ἰζ'. Καὶ ἐτελεύτησεν Ἰὼβ πρεσβύτερος καὶ πληρῆς ἡμερῶν. Γέγραπται δὲ, αὐτὸν πάλιν ἀναστήσεσθαι μεθ'

ὧν ὁ Κύριος ἀνίστησιν. Ἀκύλας καὶ Σύμμαχος ἐλθόντες συνεπέραναν τὸ βιβλίον, ὡς δὴ τῷ ἑβραϊκῷ ἀκοιουθῶντες· ὁ δὲ Θεοδοτίων συμπεραίνει τοῖς Ὁ, οὐδὲν ἔχων ἐλλείπον, οὐ χρόνον, οὐ βίον. Γέγραπται δὲ πάλιν ἀναστήσεσθαι αὐτὸν, μεθ' ὧν ὁ Κύριος ἀνίστησιν, τῶν δικαίων δηλονότι· οἱ γὰρ ἀσεβεῖς, φησὶν, οὐκ ἀναστήσονται ἐν κρίσει, οὐδὲ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. Καὶ ταῦτα δὲ ῥήματα δεχόμεθα, εἰ καὶ μὴ ὡς τοῦ παντὸς ὕφους ὄντα, ἀλλὰ γε ὡς τινος τῶν ἁγίων αὐτὰ συνυφήναντος τῇ βίβλῳ· πλὴν ὅμως πάντα δεχόμεθα, οὕτως ἐκ τῶν πατέρων τὸ βιβλίον παρειληφότες. ιη'. Οὗτος ἐρμηνεύεται ἐκ τῆς συριακῆς βίβλου. Συριακὴν νῦν τὴν ἑβραίων διάλεκτον καὶ 391 λέει, ἐπειδὴ καὶ Συρίαν τὴν Ἰουδαϊαν, καὶ Σύρους οἱ πολλοὶ τοὺς Παλαιστίνους ὀνομάζουσιν· καὶ Ἡρόδοτος ὁ ἱστοριογράφος φησὶ· Περιτέμνονται δὲ Ἰνδοὶ, καὶ Αἰγύπτιοι, καὶ Ἄραβες, καὶ οἱ ἐν Παλαιστίνῃ Σύροι· τοὺς Ἰουδαίους οὕτω καλοῦσιν.